

Список використаних джерел

1. Витвицький Б. Корупція, верховенства права та Україна. Огляд важливих аспектів системи запобігання та протидії корупції / Б. Витвицький. – Вашингтон, округ Колумбія та Детройт, штат Мічиган. – 27 лют. – 3 берез. 2012 р.

2. Положення про Департамент захисту економіки Національної поліції України [Електронний ресурс]: наказ Національної поліції України від 7 листоп. 2015 р. № 81. – Режим доступу: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/>. – Назва з екрана.

3. Спеціалізовані інституції з боротьби проти корупції. Огляд моделей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.sourceoecd.org/governance/9789264027404. – Назва з екрана.

Кушнар'ов Сергій Володимирович,
начальник центру профілактики
корупційних ризиків та виховання
добросовісності Державної прикордонної
служби України, кандидат педагогічних
наук, старший науковий співробітник

РЕАЛІЗАЦІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Полімодальна структура корупції як соціального явища потребує застосування міждисциплінарних практичних підходів для мінімізації її проявів. З огляду на це, надзвичайно актуальним є практичне завдання щодо вдосконалення системи розвитку антикорупційної стійкості особистості персоналу прикордонного відомства шляхом імплементації позитивного міжнародного досвіду.

Виконання цього практичного завдання досягається різними шляхами, у тому числі шляхом упровадження міждисциплінарних принципів Програми НАТО з побудови цілісності, прозорості, добросовісності та зниження корупційних ризиків у секторі безпеки й оборони, тобто Програми Building integrity (Програма ВІ) у службову діяльність безпекових та оборонних інституцій, зокрема Державної прикордонної служби України. Загальновідомо, що Україна, відповідно до п. 4.3

Стратегії національної безпеки, прагне до поглиблення співробітництва з Альянсом щодо імплементації принципів Ініціативи НАТО з побудови цілісності, прозорості, доброчесності й зниження корупційних ризиків у секторі безпеки й оборони.

Таку Ініціативу започатковано в листопаді 2007 року за спільним погодженням країн – членів Ради євроатлантичного партнерства в контексті реалізації Плану дій Партнерства з розбудови оборонних інституцій (Partnership Action Plan on Defence Institution Building, PAP-DIB). Вона має на меті надання допомоги зацікавленим країнам щодо запровадження в їх національних оборонних і безпекових інституціях ефективного, доброчесного й прозорого менеджменту, зміцнення механізмів протидії та запобігання корупції, удосконалення системи управління фінансовими й матеріальними ресурсами (рис. 1).

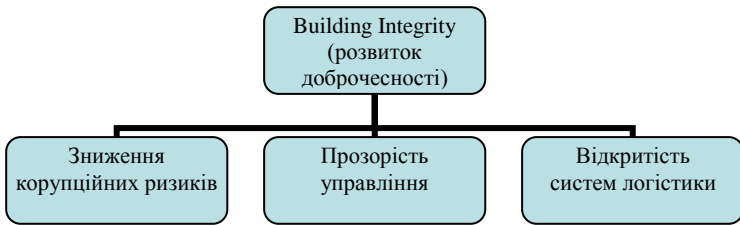

Рис 1. Мета Програми ВІ

- Основні напрями імплементації Програми передбачають:
- самооцінку оборонних і безпекових інституцій стосовно виявлення корупційних ризиків, опрацювання за її результатами експертних висновків і рекомендацій;
 - розроблення та імплементацію програм з антикорупційної діяльності;
 - освітню та тренувальну підготовку в межах антикорупційних курсів;
 - формування групи експертів з Ініціативи ВІ;
 - узагальнення та популяризацію позитивного досвіду [1].

Не складно помітити, що значна частка заходів у межах кожного з цих напрямів стосується розвитку доброчесності й антикорупційної стійкості, інша – діагностування ситуації з корупцією та оцінювання результатів впливу на неї на основі «ключових індикаторів успіху». *Антикорупційна стійкість* – це системна властивість особистості, яка полягає в здатності протистояти корупційному тиску та здійснювати вибір між кримінальним і законслухняним способом дії на користь останнього.

Відповідно, високий ступінь толерантності до неправомірного способу дії є характерним для корупціогенної схильності. Натомість нульова толерантність до неправомірного способу дії характеризує антикорупційну стійкість. Тому на розвитку цієї властивості акцентовано в Антикорупційній програмі Державної прикордонної служби України на 2017 рік. Зокрема, додаток 3 до Програми передбачає такі заходи, як розробка та проведення курсу навчання з розвитку антикорупційної стійкості персоналу.

У контексті навчальної діяльності з розвитку доброчесності експерти Держприкордонслужби України брали участь у розробленні типового навчального плану для антикорупційного навчання в оборонних інституціях країн-учасниць та країн-партнерів НАТО, у якому питання розвитку антикорупційної стійкості перебувають в епіцентрі логіки навчання.

Діагностування, моніторинг та оцінювання рівня корупції. Це положення передбачено як безпосереднє завдання в Законі України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)» на 2014–2017 рр. Необхідність визначення та запровадження спеціального інструментарію як базового елементу системи оцінювання рівня корупції зумовлена сучасними вимогами до механізмів розроблення та реалізації державної антикорупційної політики, що наявні, зокрема, у Конвенції ООН проти корупції (2003) та в рекомендаціях міжнародних моніторингових структур. Зокрема, у межах Третього раунду Стамбульського плану дій з протидії корупції ОЕСР було визначено рекомендацію 1.3 такого змісту: «проводити регулярні дослідження корупції з метою забезпечення

аналітичної бази для моніторингу реалізації Антикорупційної стратегії та розроблення її подальших поновлень».

Корупційні ризики. На мінімізацію впливу корупційних ризиків спрямована рекомендація програми ВІ щодо розроблення та імплементації відомчих програм з антикорупційної діяльності. У цьому контексті програма ВІ відповідає вимогам ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції», згідно з якою центральні органи виконавчої влади зобов'язані розробляти й реалізовувати антикорупційні програми, у яких передбачати: оцінку корупційних ризиків, їх причини та заходи щодо усунення виявлених корупційних ризиків.

Оцінка корупційних ризиків у діяльності Держприкордонслужби та заходи з їх усунення є предметом додатку 3 до Антикорупційної програми Державної прикордонної служби України на 2017 рік. Оцінювання здійснювали за такими сферами діяльності:

- I. Кадровий менеджмент.
- II. Професійна підготовка персоналу.
- III. Оперативно-службова діяльність.
- IV. Публічні закупівлі.
- V. Внутрішній контроль та аудит.
- VI. Управління матеріальними ресурсами.

Заходи з розвитку антикорупційної стійкості персоналу передбачено в розділі «Професійна підготовка персоналу». Водночас, на нашу думку, актуальними ці заходи є для кожної з вищезазначених сфер діяльності. На рівні Закону України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» визнано можливість суттєвого зміцнення резистентності публічної служби корупційним проявам (поняття, якому на особистісному рівні відповідає «антикорупційна стійкість») шляхом «перевірок на добросчесність: імітація ситуацій, подібних тим, що виникають у повсякденній діяльності публічного службовця, з метою перевірки добросчесності поведінки службовця за певних обставин».

Ідеться не про аналог перевірки на добросчесність, яку проводили, наприклад, у 2016 році в органах прокуратури та не прийнятий в практиці деяких країн integrity-test. Законом України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» визначено, що «такі перевірки повинні проводитися з метою

забезпечення професійної невідкупності, запобігання корупції серед публічних службовців, перевірки дотримання ними своїх посадових обов'язків, етичних стандартів поведінки, виявлення, оцінки й усунення чинників, що призводять до корупції». Нині в умовах відсутності такого закону та з огляду на чинну ст. 370 КК України, яка передбачає відповідальність за провокацію підкупу, доцільно вивчати досвід тих країн, де ефективно діє законодавство щодо проведення серед публічних службовців «тесту на професійну невідкупність», наприклад ст. 4 Закону Республіки Молдова «Про оцінку інституційної невідкупності».

Отже, одним з основних заходів, передбачених річною програмою Україна – НАТО, є підготовка та забезпечення виконання Дорожньої карти Україна – НАТО на 2017 рік зі здійснення заходів Програми НАТО з побудови цілісності, прозорості, підзвітності, запровадження доброчесності й зниження корупційних ризиків у роботі оборонних і безпекових інституцій. На нашу думку, як у Дорожній карті, так і в Антикорупційній програмі Держприкордонслужби на 2018 рік обов'язково слід передбачити практичні кроки з розвитку антикорупційної стійкості особового складу. Під час планування практичних заходів варто максимально використовувати зарубіжний досвід. Крім цього, потребує усунення дисонанс між ст. 370 КК України та положенням Антикорупційної стратегії щодо можливості проведення перевірок на професійну невідкупність, які фактично є елементом розвитку антикорупційної стійкості.

Практична реалізація принципів програми НАТО Building integrity в службовій діяльності Держприкордонслужби України, на нашу думку, позитивно вплине на розвиток антикорупційної стійкості прикордонників.

Список використаних джерел

1. Антикорупційна програма Державної прикордонної служби України на 2017 рік [Електронний ресурс]: наказ Адміністрації ДПСУ від 28 лют. 2017 р. № 14. – Режим доступу: <http://dpsu.gov.ua/ua/Antikorupciyna-programa-Derzhavnoi-prikordonnoi-sluzhbi-Ukraini-na-2017-rik/>. – Назва з екрана.